

tilalmi kikötésnek csak azon az időtartamon túlterjedő része tekintendő érvénytelennek, amely a kötelezett megélhetését és boldogulását túlságos tartalmánál fogva komoly indok nélkül méltánytalanul gátolná". Helyesen utal a kúriai ítélet arra, hogy az ipar szabadság sérelme csupán a mérték túllépésében áll, amelyet a társadalmi rend a felek ügyleti autonómiájának korlátjául fellállít és hogy sem a közérdek, sem a felek érdeke nem kívánja meg, hogy a jog megtagadja a hatályát a szerződésnek attól a kisebb mértékétől is, amely a feleknek a szerződési kikötéshez fűződő érdekét a felek szándéka szerint kielégíteni még mindig alkalmas, amihez még hozzá lehet fűzni és amely részre való szorítkozás mellett már a törvény hatálya, parancsa sem szólal meg.

Az osztó-igazság bölcs szelleme szólal meg a döntésben és kívánatos, hogy nemcsak itteni konkrét formájában, hanem a hasonló természetű kérdésekben is a joggyakorlat ebbe az irányba tereltessek. B. S.

Baleseti kár megtérítési módja. Általános szabály, hogy amennyiben valamely szolgáltatás természetben nem teljesíthető vagy nem teljesítik, úgy a kötelezettség átfordul a szolgáltatás pénzbeli egyenértékére, ha ugyan a kötelezett a különleges jogszabályok szerint a szolgáltatási kötelezettség alól annak természetbeni nem teljesíthetősége miatt nem szabadul. Áll ez különösen a szerződésből eredő kártérítési kötelezettség teljesítésére, mely pénzben szolgáltatandó. A szerződésen kívüli kártérítésre nézve a kár megtérítésének rendszerinti módja a pénzbeli megtérítés és nem a természetbeni helyreállítás, ennek oka az, hogy a kártérítést általában már mint valami másodlagos, átforduló kötelemnek tekintik és a pénzgazdaság fejlődésével a károsultra sokkal előnyösebb, ha pénzben kapja meg a kár helyreállításához szükséges költséget, mert akkor a helyreállítást saját tetszése szerint végezheti és nem függ a károsító jóakarától, másrészt sokszor a károsítóra nézve is terhesebb lenne, ha a kártérítés megfizetésének kötelezettségén felül, avagy helyett a kár helyreállításával járó utánajárás és egyéb gond is reá hárulna. A Mt. 1113. §-a a pénzbeli és természetbeni kártérítés viszonyát úgy határozza meg, hogy általános szabály a kártérítés pénzbeli szolgáltatása, azonban mindkét fél érdekének méltányos figyelembevételével az eset körülményei szerint a bíróság elrendelheti, hogy a kötelezett az előbbi állapot helyreállításával vagy más módon térítse meg a kárt. De ez esetben is megmarad kiegészítőleg a kár pénzbeli megtérítésének módja arra a kárra nézve, mely természetben meg nem térül. Baleseti kártérítésnél ezenkívül az elhalt vagy sérült munkaképességének csökkenéséből, illetve kiadásainak emelkedéséből vagy az el-

halt hozzátartozóinak a tartási kötelezettség teljesítésének elmaradásából eredő kárt a károsító rendszerint nem egy összegben, hanem járadék alakjában tartozik megtéríteni. A Mt. 1725. és 1727—8. §§-ai személy elleni tiltott cselekmény esetén járó kártérítési kötelezettségénél (emberölés, testi sértés) ezt hátróztan kimondják. Egyéb kár azonban (pl. gyógyítási költség stb.) a Mt. 1730. §-a szerint az általános szabályok szerint, tehát rendszerint pénzben és egy összegben térítendő meg.

Az Mt. 1729. §-a kivételes esetben megengedi járadék helyett végkielégítés megítélését.

A Kúria P. III. 4502/1931. számú 1932. december 7-én kelt ítélete a Mt.-nek a bírói gyakorlatba átment szabálya szerint kimondja, hogy az alkalmazottért való felelősség megáll a megbízó vétkessége nélkül is, amennyiben méltányossági alapon a felek vagyoni viszonyaira való tekintettel megítélhetőnek mutatkozik. (Mt. 1721. §. 2. bek. és 1737. §.) A Kúria általában amennyiben a kártérítés vétkességi alapon meg nem ítéltető, újabban rendszerint meg szokta vizsgálni, vajjon nem jár-e kártérítés a Mt. 1737. §-ának a vétkes felelősségre vonatkozó általános szabálya szerint, úgyhogy ma már a vétkes felelősség a bírói gyakorlatban a vétkességi kártérítési felelősséggel egyenrangú párhuzamos jogalap lett. Most témánk szempontjából azonban az ítéletnek az az intézkedése érdekel, hogy a Kúria a baleseti kártérítési járadékot havi 40 pengőben állapítja meg és „méltányosságból” megadja a jogot, hogy a kötelezett pénz helyett a rendelkező részben felsorolt terményeket a megállapított mennyiségben (búza, rozs, árpa, dorongfa) és 12 pengő készpénzt szolgáltatasson. Ez a természetbeni kártérítésnek egy szokatlan módja, a baleseti járadék az életfenntartás céljára való és a csökkenet kereset pótlását szolgálja és így természetben az életfenntartásra szolgáló terményekkel helyettesíthető. A természetbeni megítélés célja, hogy a méltányossági alapon vétkes kártérítésre kötelezett földbirtokos terhet a nehéz viszonyokra való tekintettel elviselhetőbbé tegye, anélkül, hogy a jogosult lényeges sérelmet szenvedne. A 12 pengő feltétlen készpénzszolgáltatás a jogosult egyéb természetben ki nem elégitett szükségletének fedezetére való.

A Kúria P. VI. 7494/1930. számú 1932. november 16-án kelt ítéletével eldöntött esetben a szomszéd építkezés folytán felperes épületében okozott kárt az alperes háztulajdonos építésze, ki a kárt okozta, természetbeni helyreállítással akarja megtéríteni. A Kúria szerint „általában sok ok szól amellett, hogy hasonló károk természetben való helyreállítás útján téríttessenek meg, ha a kárt az építető szomszéd vagy az ő nevében építési vállalkozója így kívánja megtéríteni. Emellett szól az”, mondja tovább a Kúria, „hogy így a károsodás a legkisebb anyagi áldozattal állítható helyre.” „Már pedig általános

elv, hogy a káradóst nem lehet többre kötelezni, mint amennyi *a veszteség helyrehozásához mulhatatlanul szükséges.* A konkrét esetben megállapítja, hogy a felperesek joggal nem bíztak az alperes építészében és ezért pénzben ítéli meg a kártérítést.

A Kúria P. II. 2064/1931. számú 1932. december 1-én kelt ítélete kimondja, hogy a baleseti járadék helyett egy összegben végkielégítés csak kivételesen indokolt esetben ítélhető meg.

Fenti ítéletek a kártérítés megtérítésének módja kérdésében érvényre juttatják azt a szociális jogi felfogást, melyet a joggyakorlás terén a joggal való visszaélés fogalmánál érvényesít a bírói gyakorlat és melynek alap gondolata az, hogy a joggyakorlásának oly módon kell történnie, hogy a joggyakorlással járó előnynél ne okozzon másoknak nagyobb kárt. Ez áll a kötelezett féllal szemben is. A jogosult kielégítésének oly módon kell történnie, hogy az a kötelezett félnek a jogosult érdekséremlme nélküli legkisebb megterhelésével járjon.

Ifj. Dr. Szigeti László.

OSZTRÁK JOGI SZEMLE.

Devizarendszabályok.

Irta: *Dr. Deutsch Maurus wieni ügyvéd.*

Rövid cikk keretében az osztrák devizarendszabályok és azoknak az osztrák Nemzeti Bank utasításai alapján alakult alkalmazása nem ismertethetők részletesen.

Csak az alapvető rendelkezéseket ismertetjük itt, és különösen azokra a kérdésekre leszünk figyelemmel, amelyek a külföldet érdeklik. A devizarendelet szóhasználatában fizetési eszköznek számít minden belföldi és külföldi pénzrendszerben kifejezett pénz, váltó, csekk, kifizetés és utalvány. Külföldi fizetési eszközzel való kereskedés *kizárólag* az osztrák Nemzeti Banknak és az általa autorizált személyeknek van megengedve. Kereskedés alatt a következő ügyletek értetnek: vétel, eladás, csere, kölcsönvétel, kölcsönadás, zálogba vétel és zálogba adás, valamint ilyen ügyletek közvetítése, akár iparszerűen, akár nem iparszerűen kötik, ill. közvetítik azokat. Az osztrák Nemzeti Bank határozza meg azt az árfolyamot, amelyen a fenti ügyletek keretében a külföldi fizetési eszközök belföldi fizetési eszközökre átválthatók. Az árfolyamokat a „Wiener Zeitung”-ban teszik közzé. *Tilos közzétenni a külföldi fizetési eszközöknek fenti hivatalos árfolyamoktól eltérő belföldi értékelését.* Ebből a rendelkezésből következik, hogy az osztrák